

DUMINICA A TREIA DIN POST

a Sfintei Cruci

APOSTOL. EVREI 4, 14-16; 5, 1-6

Fraților, având Arhiepiscopul mare, Care a străbătut cerurile, pe Iisus, Fiul lui Dumnezeu, să ținem cu tărie mărturisirea. Că nu avem Arhiepiscopul care să nu poată suferi cu noi în slăbiciunile noastre, ci ispitit întru toate după asemănarea noastră, afară de păcat. Să ne apropiem, deci, cu încredere de tronul harului, ca să luăm milă și să aflăm har, spre ajutor, la vreme potrivită. Pentru că orice arhiepiscop, fiind luat dintre oameni, este pus pentru oameni, spre cele către Dumnezeu, ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate; el poate

să fie îngăduitor cu cei neștiutori și rătăciți, de vreme ce și el este cuprins de slăbiciune. Din această pricină dator este, precum pentru popor, așa și pentru sine să jertfească pentru păcate. Și nimeni nu-și ia singur cinstea aceasta ci, dacă este chemat de Dumnezeu, după cum și Aaron. Așa și Hristos nu S-a preaslăvit pe Sine însuși, ci să Se facă arhiepiscop, ci Acela Care a grăit către El: «Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut», iar în alt loc se zice: «Tu ești Preot în veac, după rânduiala lui Melchisedec».

EVANGHELIE. MARCU 8, 34-38; 9, 1

Zis-a Domnul: Oricine vrea să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie. Căci cine va voi să-și scape viața și-o va pierde, iar cine își va pierde viața sa pentru Mine și pentru Evanghelie, acela și-o va câștiga. Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul în schimb pentru

sufletul său? Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele în neamul acesta desfrânat și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el când va veni întru slava Tatălui Său, cu sfinții îngeri. Și le zicea lor: Adevărat grăiesc vouă că sunt unii din cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu venind întru putere.

TÂLCUIRI

Sfânta Cruce – altarul de jertfă al Mântuitorului Hristos

Cuvântul crucii este prezent în Evanghelie, în propovăduirea Mântuitorului încă înainte de răstignirea Sa pe acest vechi instrument de osândă. Iisus le zicea ucenicilor săi: „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie” (Mt 16, 24). E vorba, desigur, în aceste cuvinte ale Domnului de crucea noastră duhovnicească, dar în legătură cu crucea Sa în care e înrădăcinată crucea creștinului. Pentru că înainte de a le adresa această chemare, Mântuitorul arată „ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătimizească multe

de la bătrâni și de la arhiepiscop și de la cărturari și să fie ucis și a treia zi să învieze” (Mt 16, 21). Aici Domnul vestește direct pătimia și moartea Sa de pe cruce, la care prin cuvintele de mai sus îi chema pe ucenici să-L urmeze. Iar la puțină vreme, adică după șase zile, suind pe muntele Taborului să se roage, apar împreună, în slava Schimbării la față, Moise și Ilie, care vorbeau cu El despre „sfârșitul Lui pe care avea să-l împlinească în Ierusalim” (Lc 9, 31); deci iarăși despre cruce. Și, acolo, pe Tabor, primind de mai înainte, de bunăvoie, răstignirea, jertfa Sa cunoaște și strălucirea slavei omenești ca o arvună a învierii. Astfel, în amândouă aceste mărturii se descoperă încă din timpul propo-

văduirii Sale, locul și rostul proniator și nu întâmplător, al crucii, în lucrarea mântuirii noastre (5).

Toate cele patru Evanghelii vorbesc despre crucea Domnului. Primele trei, numite și sinoptice, de la Sfinții: Matei, Marcu și Luca o amintesc pe calea spre Golgota: „Și au silit pe un trecător care venea din țarină, pe Simion Cirineul, tatăl lui Alexandru și al lui Ruf, să ducă crucea Lui” (Mt 27, 32; Mc 15, 2; Lc 23, 26). Încă și mai direct o evocă Sfântul Ioan în momentul răstignirii: „Și stau lângă crucea Lui Iisus mama Lui și sora mamei Lui, Maria lui Cleopa și Maria Magdalena” (In 19, 25). Astfel, „lemnul” pe care Sfântul Petru spune că „Domnul a purtat păcatele noastre” unealta răstignirii Sale, e numit de ucenicul Domnului „Crucea lui Iisus”.

Toate aceste mărturii arată fără umbră de îndoială că cinstind crucea, aducem cinstire altarului de jertfă al Mântuitorului nostru și îi aducem această cinstire sfântă luând aminte la înseși cuvintele Mântuitorului care spune că: „Cei ce jură pe altar, se jură pe el și pe toate câte sunt deasupra lui” (Mt 23, 20). Mai ales în taina crucii, altarul este legat inseparabil de jertfă. Iar cinstirea adusă altarului crucii duce la cinstirea Darului supreme, Fiul lui Dumnezeu și nu omului (Evr 8, 1-2). Se descoperă astfel o atât de adâncă unitate între

Hristos și cruce-altarul Său. Hristos este nedespărțit de crucea Sa. De aceea, Apostolul va și spune: „Am judecat să nu știu între voi altceva decât pe Iisus și pe acela răstignit” (1 Cor 2, 2).

În Noul Testament Crucea capătă o nouă dimensiune (6) și i se descoperă în întregime taina și lucrarea ei nedespărțită de a Mântuitorului Hristos, apărând cu toate semnificațiile ei: materiala, morală, teologică și eshatologică. „Crucea se ridică deci la hotarul dintre cele două iconomii a Vechiului Testament și a Noului Testament” și între două lumi: închinători ai Crucii și „vrăjmași ai Crucii” (7).

Cinstim Sfânta Cruce pentru ca ea este jertfelnicul lui Iisus Hristos, pe care S-a adus jertfă pentru păcatele noastre (Evr 9, 28). Dacă în Vechiul Testament un altar stropit cu sângele animalelor jertfite lui Dumnezeu, sfințea pe cei ce se atingeau de el, cu atât mai mult se va sfinți cel ce se va atinge de Sfânta Cruce, altarul sfânt stropit cu sângele Mântuitorului, Iisus Hristos. Sfânta Scriptură întărește acest adevăr, astfel la 1 In 1,7 ni se spune că: „... sângele lui Iisus, Fiul lui Dumnezeu ne curățește pe noi de orice păcat”, iar dacă sângele Mântuitorului ne curățește de orice păcat, atunci înseamnă că a sfințit și Sfânta Cruce (8).

Ce semnifică Duminica Sfintei Cruci?

Mântuitorul însuși a apreciat valoarea altarului, după cum aflăm la Mt 5, 23-24: „...dacă îți vei aduce darul tău la altar... lasă darul tău acolo, înaintea altarului...”, precum și la Mt 23,18-20: „Deci, cel ce se jură pe altar se jură pe el și pe toate câte sunt deasupra lui”. În concluzie, Crucea o cinștim ca pe un altar, pe care s-a adus suprema jertfă a mântuirii noastre, altar sfințit cu sângele Mântuitorului Hristos.

În urma morții pe Cruce, Hristos a fost preînălțat după cum ni se spune la Filip 2, 8-9: „Și S-a smerit pe Sine ascultător făcându-Se până la moarte și, încă moarte pe cruce. Pentru aceea și Dumnezeu L-a preînălțat și l-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume...”.

Prin Cruce Hristos a intrat întru mărirea Sa după cum ni se relatează la Lc 24, 26: „Nu trebuia oare ca Hristos să pătimească acestea și să intre în mărirea Sa?” și tot prin Cruce Hristos s-a preamărit, conform textului de la In 17, 1: „Acestea a grăit Iisus și ridicând ochii Săi spre cer, a zis: Părinte, a venit ceasul! Preamărește pe Fiul Tău, ca și Fiul să Te preamărească”

Sfânta Cruce pentru este mijlocul prin care ne-am câștigat mântuirea: „Și Eu când voi fi înălțat de pe pământ, îi voi trage pe toți la Mine. Iar aceasta zicea, arătând cu ce moarte avea să moară” (In 12, 32-33), iar la 1 Ptr 2, 24 ni se spune: „El a purtat păcatele noastre, în trupul Său, pe lemn, pentru ca noi, murind față de păcate, să viețuim dreptății. Cu rănilor Lui v-ați vindecat” (9).

Prin Sfânta Cruce se înlătură vrăjmășia dintre oameni. „Căci în El a binevoit Dumnezeu să sălășluiască toată plinirea. Și printr-însul toate cu Sine să le împace, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, făcând pace prin El, prin sângele Crucii Sale” (Col 1, 19-20). Astfel cinștirea Sfintei Cruci obligă pe toți credincioșii ca să trăiască în pace înlăturând orice urmă de vrăjmășie dintre ei.

(Pr. I. C. Morlova, în Revista Ortodoxă)

Note:

1. Prof. Constantin Galeriu, Înțelesurile Sfintei Cruci, în rev. „Ortodoxia”, XXXIV (1982), nr. 2, p. 181.
2. Ibidem, p. 183.
3. Sfântul Ioan Hrisostom, Cuvântări la Praznice împărătești, trad. Pr. Dr. D. Fecioru, București, 1942, p. 142.
4. Prof. D. Stăniloae, Crucea și înnoirea creațiunii în învățătura ortodoxă, în rev. „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, nr. 7-8/1976, p. 471.
5. Prof. Constantin Galeriu, Înțelesurile Sfintei Cruci, în rev. „Ortodoxia”, XXXIV (1982), nr. 2, p. 183.
6. Prof. Dumitru Stăniloae, Crucea și înnoirea creațiunii în învățătura ortodoxă, în rev. „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, nr. 7-8, 1976, p. 469.
7. Ioan Mircea, Crucea Domnului, Taina și Slava Lui, în rev. „Ortodoxia”, nr. 2, 1982, p. 198.
8. Roman Nemeș, Cinștirea Sfintei Cruci, în rev. „Ortodoxia”, nr. 2, 1982, p. 267.

De ce a treia duminică din Postul Mare este legată de Sfânta Cruce? În primăvara anului 614, perșii cuceresc Ierusalimul bizantin și distrug bisericile din Țara Sfântă. Singura care scapă de distrugere este biserica din Betleem, unde perșii au recunoscut în magii care se închinau Pruncului pe strămoșii lor și au cruțat-o. Sfânta Cruce descoperită de Constantin și Elena, ținută în basilica Învierii din Ierusalim, este luată ca pradă de război. După relatarea din Jefuirea Ierusalimului, scrisă de călugărul Strategios de la Mănăstirea Sf. Sava – martor ocular la jefuirea cetății –, Sfânta Cruce ar fi fost profanată de perși chiar în momentul capturării: soldații perși au pus Crucea ca prag la ușă și i-au obligat pe prizonierii creștini să o calce. De asemenea, regele persan Khosroe II și-a bătut joc, împreună cu toți demnitarii, de Crucea adusă în fața lui „așa cum Hristos a fost batjocorit de Pilat”.

Totuși, împăratul bizantin Heracliu (610-641) reușește să redea strălucirea Imperiului. Deși în vremea sa, Constantinopolul este supus unui asediu din partea avarilor și slavilor (în 626), împăratul pătrunde în fruntea armatei în inima Imperiului persan în anul următor, recuperează de la perși însăși Crucea și o re-aduce în Ierusalim.

Într-un excelent studiu apărut în 2013 (Travaux et Mémoires 17, pp. 197-218), bizantinologul Constantin Zuckerman analizează documentele istorice despre această recuperare a Crucii. El argumentează că data cea mai probabilă este 21 martie 629, după ce în februarie împăratul primise Sfânta Cruce de la Shahrvarez, care în 630 va uzurpa pentru o scurtă durată tronul de șah. În orice caz, data de 21 martie 629 a căzut într-o marți, chiar în săptămâna a patra din Postul Mare. Este interesant că tot la 21 martie era calculat echinocțiul de primăvară la Alexandria, data fiind considerată ziua în care a început crearea lumii. Desigur, împăratul Heracliu a ales special această dată simbolică pentru returnarea Sfintei Cruci la Ierusalim.

Istoria scurtă a lui Nichifor relatează că patriarhul Modest al Constantinopolului ar fi cercetat Sfânta Cruce și ar fi observat că sigiliul relicvarului era intact, așa că a adus cheia cu bucurie și a scos bucățile de lemn (xyla) ale Crucii, care au fost astfel „păstrate neatrinse și nevăzute de cei profani și de mâinile uci-gașe ale barbarilor [perșilor]”. Informația se contrazice însă cu relatarea despre batjocorirea Crucii menționată mai sus.

Tot în 629 o parte din lemnul Crucii ajunge la Constantinopol în august, iar în septembrie se înapoiază victorios și împăratul Heracliu. Tipiconul Marii Biserici (Sf. Sofia din Constantinopol) prevede că Sfânta Cruce se pune spre închinare marți și miercuri pentru bărbați, iar joi și vineri pentru femei în săptămâna a patra din Postul Mare, după ce se făcea anunțul în duminica precedentă (a treia din Post), numită de aceea a „închinării aduse Crucii” (stauroproskynesis). Zuckerman spune că acest ritual trebuie să se fi dezvoltat începând cu anul 629, când exact acestea ar fi fost zilele de închinare prilejuite de recuperarea Sfintei Crucii. Deși cercetătorul e sceptic cu privire la

autenticitatea Crucii returnate de perși, Biserica răsăriteană a păstrat această comemorare în duminica a treia a Postului Mare.

Tot din vremea lui Heracliu datează și lectura cărții lui Isaia în Postul Mare. Heracliu seamănă cu regele iudeu Iezechia, cel povățuit de profetul Isaia. Așa cum Dumnezeu a salvat cetatea Ierusalimului de la asediul asirian din 701 îdHr., tot așa Constantinopolul a rezistat în fața asediului avaro-slav din 626. Heracliu e noul Iezechia, iar Constantinopolul e noul Ierusalim.

conf. dr. pr. Alexandru Mihailă

CÂNȚAȚI DOMNULUI TOT PĂMÂNTUL

Cântarea psalmilor

Este vreunul dintre voi în suferință? Să se roage. Este cineva cu inimă bună? Să cânte psalmi. (Iacob 5, 13)

Psalmii, grupați în catisme sau luați în parte, sunt prezenți în toate slujbele bisericesti. Așa se face că auzim de mai multe ori la aceeași slujbă la care participăm expresii, cuvinte, stihuri deosebit de frumoase, fără să ne dăm seama întotdeauna care le este proveniența. Cele mai multe sunt luate din psalmi. Astfel avem textul: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într-însa”, care constituie stihul al IV-lea de la utrenia Învierii. Alt text binecunoscut este: „al Domnului este cerul și pământul și toată plinirea lor” - formula pe care o rostește preotul de fiecare dată, la pecetluirea mormântului, și care este luată din psalmul 23, 1. Tot din Psaltire este luat textul: „Binecuvântează suflete al meu pe Domnul și toate cele dinlăuntrul meu, numele cel sfânt al

Lui”, care formează Antifonul I de la Sf. Liturghie și este luat din psalmul 102, 1. La fel, cuvintele „Mântuiește Doamne poporul Tău și binecuvântează moștenirea Ta” pe care le auzim la fiecare Sf. Liturghie, când preotul arată Sfintele Daruri (după împărțășire), sunt luate din psalmul 27, 12. Expresia: „Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului, Dumnezeu este Domnul și s-a arătat nouă”, care formează răspunsul, la Sf. Liturghie, când preotul arată pentru ultima dată Sfintele Daruri, provine din psalmul 117, 24-25. Formula: „Fie numele Domnului binecuvântat, de acum și până în veac” pe care o cântăm la încheierea Sfintei Liturghii este luată din psalmul 112, 2. Textul: „Mânca-vor săracii și se vor sătura și vor lăuda pe Domnul; cei ce-L caută pe Dânsul, vii vor fi inimile lor în veacul veacului”, care constituie rugăciunea de la masa de seară este luată din psalmul 21, 30.

Pr. Prof. Dr. D. Abrudan, extras din
Cartea psalmilor în spiritualitatea ortodoxă

VIAȚA DE FAMILIE

Crucea conviețuirii în sânul familiei

Familia are crucea ei. Iar formele acesteia sunt multe. Ea este o cruce, mai întâi de toate, a celor ce o acceptă pentru că în vremuri în care numărul căsătoriilor se diminuează alarmant, în favoarea unor legături „libere”, „deschise”, fără responsabilități morale și la care se poate renunța oricând fără prea multe complicații și care s-au decis să își însoțească viața, asumându-și reciproc datorii și responsabilități.

Este o cruce pentru că, odată încheiată, familia presupune o jertfă de sine a fiecăruia dintre cei doi soți, în vederea armonizării relației lor, cu scopul de a descoperi în căsnicie și alături de celălalt liniștea și mântuirea. Or, din acest punct de vedere, căsnicia presupune renunțare reciprocă, jertfă de sine și sacrificiu, în vederea dobândirii împlinirii reciproce.

Familia presupune o cruce, pentru că în vremuri în care par a se naște tot mai puțini copii părinții creștini și în mod deosebit mama își asumă responsabili-

tatea purtării în pânțele ei a pruncilor cu care Dumnezeu le binecuvintează viața și pe care ei sunt datori să îi accepte ca pe adevărate binecuvântări. Se poate identifica o cruce a nașterii, a creșterii, a educării și formării, o cruce a părinților față de copiii lor. Le-am putea numi „crucea stării de maternitate”, „crucea” sau încercarea „nașterii de prunci”, „crucea”, „grija” sau „atenția educației”, „crucea” sau preocuparea „formării lor spirituale”.

Însă, mai presus de toate, familia sau căsnicia este o cale grea, a asprelor nevoițe, pentru că fiecare dintre cei doi soți trebuie să lupte nu doar cu propria-i fire,

ci, adeseori, și cu sălbăticia din sufletul și din viața celuilalt, pentru a dezrădăcina și izgoni din viața lor pornirile spre neînfrânare și păcat, prin nevoință aspră și pronunțată cumpătare.

La Judecata de Apoi, fiecare dintre noi va da socoteală asupra modului în care a înțeles să-și poarte crucea personală, a știut să drămuiească pe umerii săi, în egală măsură, crucea familiei sale și a ajutat la asumarea și ușurarea crucii celei mari, ce stă deasupra lumii.

Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan C. Teșu

PENTRU TINERI

- Biserica se îndreaptă spre voi: pentru voi, tinerilor, mai ales pentru voi ea a aprins continuu în istorie o lumină, aceea care luminează prezentul și viitorul, viitorul vostru profesional, social și familial.

Biserica este doritoare ca comunitatea pe care voi vă pregătiți s-o construiți printr-o cultură a relației responsabile să respecte demnitatea, libertatea, dreptul persoanelor: și aceste persoane sunteți voi.

Biserica are încredere că voi veți găsi o astfel de tărie și o astfel de bucurie încât voi nu veți fi tentați

să cedați seducției filosofiilor egoismului și plăcerii, sau celor ale disperării și nihilismului; și că în fața ateismului voi veți ști să afirmați credința voastră în viață, care dă un sens adevărat vieții: certitudinea existenței unui Dumnezeu iubitor...

Fragment din interviul realizat de Stelian Gomboș
cu Părintele Teofan Mada

GÂNDUL ZILEI.

*„Din buze mulți Îl urmează pe Domnul,
dar când să treacă prin moartea de pe cruce -
desăvârșita lepădare de sine -
mulți se dau înapoi.”*

PĂRINTELE ARSENIE BOCA